

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Національний університет «Одеська юридична академія»

**ЄВРОПЕЙСЬКІ ОРІЄНТИРИ РОЗВИТКУ
УКРАЇНИ В УМОВАХ ВІЙНИ
ТА ГЛОБАЛЬНИХ ВИКЛИКІВ ХХІ СТОЛІТТЯ:
СИНЕРГІЯ НАУКОВИХ, ОСВІТНІХ
ТА ТЕХНОЛОГІЧНИХ РІШЕНЬ**

МАТЕРІАЛИ

Міжнародної науково-практичної
конференції

19 травня 2023 року

У двох томах

Том 2

Видавництво
«Юридика»
2023

УДК 005.332.2(4):316.42(477)"364""20"(062.552)
Є24

Рекомендовано до друку Вченою радою
Національного університету «Одеська юридична академія»
(протокол № 3 від 16.06.2023 р.)

За загальною редакцією **С. В. Ківалова**.

Відповідальний за випуск **М. Р. Аракелян**.
Матеріали видано в авторській редакції.

Європейські орієнтири розвитку України в умовах війни та
Є24 глобальних викликів XXI століття: синергія наукових, освітніх
та технологічних рішень : у 2 т. : матеріали Міжнар. наук.-
практ. конф. (м. Одеса, 19 травня 2023 р.) / за загальною редак-
цією С. В. Ківалова. – Одеса : Видавництво «Юридика», 2023. –
Т. 2. – 828 с.

ISBN 978-617-8263-40-9

Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції «Європейські орієнтири розвитку України в умовах війни та глобальних викликів XXI століття: синергія наукових, освітніх та технологічних рішень». У другому томі збірника відображено наукові напрацювання вчених, практиків, військовослужбовців у теоретичній та емпіричній площині в умовах повномасштабного військового вторгнення у сферах адміністративного права та процесу, фінансового, морського та митного права, організації та вдосконалення судоустрою, прокуратури, інших правоохоронних органів, адвокатури. Висвітлено питання кримінального права, кримінально-процесуальних аспектів кримінального провадження та кримінологічних особливостей протидії злочинності в умовах воєнного стану, криміналістики, судової експертизи, психології та медицини у забезпеченні судочинства, цивільного та сімейного права, інтелектуальної власності та патентної юстиції, цивільного судочинства, господарського права та процесу. Розглянуто актуальні питання діяльності сучасних бібліотек у закладах вищої освіти, фізичної підготовки здобувачів вищої освіти.

Збірник розраховано на наукових та науково-педагогічних працівників, здобувачів вищої освіти, практичних працівників у сферах юридичної, економічної, соціологічної, політологічної, психологічної, філологічної наук, журналістики та кібербезпеки тощо.

УДК 005.332.2(4):316.42(477)"364""20"(062.552)

ISBN 978-617-8263-37-9 (у 2 т.)
ISBN 978-617-8263-40-9 (т. 2)

© Національний університет
«Одеська юридична академія», 2023

ЧАНИШЕВА АЛІНА РАШИДІВНА

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
професор кафедри цивільного права, доктор юридичних наук, професор*

ДО ПИТАННЯ ПРО ПРАВОВУ ПРИРОДУ КРЕДИТОРСЬКИХ ОБОВ'ЯЗКІВ

Серед вітчизняних науковців відсутня єдність у визначенні правової природи кредиторських обов'язків. Висловлені точки зору є абсолютно протилежними, оскільки одні вчені визнають кредиторські обов'язки повноцінними цивільно-правовими обов'язками, що входять до змісту зобов'язань, інші – наполягають на неюридичному характері кредиторських обов'язків. Так, наприклад, О. П. Печений стверджує, що на кредитора не можуть покладатись обов'язки [1, с. 12].

Сутність кредиторських обов'язків полягає в тому, що вони є звичайними обов'язками звичайного боржника. Кредиторські обов'язки як термін з'явилися тому, що якось треба було позначити обов'язки не кредитора у власному значенні цього слова, а сторони, яка протистоїть боржникові, який прагне виконати свій обов'язок у зобов'язанні. Це твердження може бути наглядно підкріплене аналізом ст. 948 і ст. 949 Цивільного кодексу України (далі – ЦК України) [2]. Обов'язки боржника і кредиторські обов'язки зазвичай розрізняються без будь-якого аналізу. Цього не можна сказати про обов'язок зберігача повернути річ поклажедавцеві (ст. 949 ЦК України) і обов'язок поклажедавця забрати річ у зберігача після закінчення строку зберігання (ст. 948 ЦК України). Тут інтуїтивно розмежувати обов'язки боржника і кредиторські обов'язки складно. Потрібний логічний аналіз. Істотним при цьому є те, що законодавець спочатку встановлює зазначений обов'язок поклажедавця, а потім – зазначений обов'язок зберігача. Проте, за логікою речей, спочатку необхідно викласти основні (головні) положення, які поширюються на основні зобов'язання, а потім – допоміжні положення, що поширюються на допоміжні зобов'язання, а не навпаки. Виходячи з цієї логіки, обов'язок поклажедавця, перебачений ст. 948 ЦК України, має бути визнаний основним, тобто обов'язком боржника, а обов'язок зберігача – допоміжним, обов'язком кредиторським. Проте, цей висновок, який ґрунтується на послідовності викладення нормативного матеріалу у Цивільному кодексі, суперечить як сутності речей, так і самому Цивільному кодексу. Сутність речей полягає в тому, що зберігач надає послугу поклажедавцеві так само, як підрядник виконує роботу на замовлення замовника, а продавець передає товар покупцеві. Тому і повернення речі поклажедавцеві є обов'язком зберігача як боржника: повернення речі – це остання дія зберігача, яку він повинен здійснити на виконання своїх обов'язків у зобов'язальних відносинах щодо зберігання. Сутність зберігання більше полягає у поверненні речі зберігачем поклажедавцеві, ніж в обов'язку поклажедавця забрати річ після закінчення строку

зберігання, бо у зберіганні немає сенсу, якщо в кінцевому рахунку зберігач не поверне річ поклажедавцеві. З цією сутністю речей погоджується і законодавець, коли він у ст. 936 ЦК України при формулюванні визначення договору зберігання вказує на обов'язок зберігача повернути річ поклажедавцеві і не вказує на обов'язок поклажедавця забрати річ після закінчення строку зберігання.

Хоч тут і була здійснена спроба розмежувати обов'язки боржника і кредиторські обов'язки, все ж не складно помітити, що це розмежування не має істотного значення. Та і законодавець, фактично визнавши в ст. 936 ЦК України обов'язок зберігача повернути річ поклажедавцеві обов'язком боржника, у подальшому став нехтувати цим і поставив у ст. 948 ЦК України кредиторський обов'язок поклажедавця попереду обов'язку зберігача повернути річ поклажедавцеві.

Кредиторські обов'язки слід також відрізнити від тих обов'язків, яким не кореспондують суб'єктивні права іншої сторони. Так, Н. Ю. Голубева пише про те, що обов'язок наймача перевірити в присутності наймодавця справність речі є кредиторським, оскільки його невиконання шкодить самому наймачеві [3, с. 542]. Але ж невиконання кредиторських обов'язків шкодить не тільки кредиторів (він може навіть дещо виграти внаслідок невиконання цих обов'язків), а й боржникові, бо у будь-якому випадку дезорганізує його діяльність, а часто завдає йому матеріальних втрат. Що стосується обов'язку, на який вказує Н. Ю. Голубева, то він не є кредиторським. Це – обов'язок, що належить до окремого виду обов'язків, які не входять до змісту зобов'язань (бо їм не кореспондують суб'єктивні права), але входять до змісту відповідних зобов'язальних відносин. Такі обов'язки мають спільні риси із секундарними правами, бо їх виконання (як і невиконання) змінює правове становище сторін відповідних зобов'язальних відносин: не перевіряв наймач справність речі – позбавив себе відповідного права у відношенні до наймодавця і звільнив наймодавця від відповідного обов'язку; не виконав покупець обов'язок щодо дотримання передбаченого договором порядку перевірки кількості і якості поставленого йому товару – позбавив себе права на задоволення своїх вимог до постачальника у зв'язку з виявленими недостачею чи недоліками якості поставленого товару; не повідомив покупець продавця про пред'явлення позову про витребування товару і не подав клопотання про залучення продавця до участі у справі – звільнив від відповідальності продавця. Усі ці та багато інших обов'язків подібного роду – це обов'язки, які за аналогією із секундарними правами, реалізація яких змінює правове становище сторін відповідних зобов'язальних відносин, можуть також бути названими секундарними.

Отже, кредиторські обов'язки – це такі цивільно-правові обов'язки, які безпосередньо пов'язані з прийняттям кредитором виконання основного зобов'язання боржником. Зобов'язання щодо прийняття виконання – це допоміжні зобов'язання, зміст яких складають цивільні обов'язки кредитора за основним зобов'язанням прийняти виконання від боржника за основним зобов'язанням і здійснити безпосередньо пов'язані з цим дії і суб'єктивні права останнього, що кореспондують

зазначеним обов'язкам кредитора. Допоміжні зобов'язання щодо прийняття виконання входять до структури тих самих зобов'язальних відносин, до яких входить і основне зобов'язання, що виконується.

Список використаних джерел:

1. Печений О. П. Прострочення виконання договірною зобов'язання : автореф. ... канд. юрид. наук : 12.00.03. Харків, 2002. 19 с.
2. Цивільний кодекс України від 16 січня 2003 року № 435-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2003. № № 40–44. Ст. 356.
3. Голубева Н. Ю. Зобов'язання в цивільному праві України: методологічні засади правового регулювання : монографія. Одеса : Фенікс, 2013. 642 с.

Ключові слова: зобов'язальні відносини, кредиторські обов'язки, цивільне законодавство України.

Key words: binding relationships, creditor obligations, civil legislation of Ukraine.

NEKIT KATERYNA

*National University “Odesa Law Academy”,
Professor of Civil law department,
Center of SME research and entrepreneurship of the
University of Mannheim (Germany),
Guest researcher, Dr. habil. in Law, Associate Professor*

THE CONCEPT OF DIGITAL ASSETS IN A BROAD AND NARROW SENSE

The term “digital assets” nowadays embraces a wide variety of digital objects. Appearing around the mid 1990s, this term originally referred to digital images, videos, audio, documents, and other objects in digital form. Later, with the appearance of Bitcoin and other cryptocurrencies and tokens, the concept of digital assets covered also crypto-assets. Today, the concept of “digital asset” can be used with regard to such a wide variety of objects as: email accounts (such as Gmail, Yahoo, Hotmail, etc.), social media accounts (Facebook, Twitter, Instagram, etc.), subscriptions (professional journals, legal forms), marketplace accounts (Amazon, Ebay etc.), mobile apps, photos, books, music, videos (including iTunes, Spotify, Netflix, YouTube etc.), file sharing and storage (such as Dropbox, Google Docs etc.), financial accounts, gaming accounts, online dating accounts, medical accounts, insurance accounts, blogs and websites, online accounts for utilities (such as cell phone accounts, gas and electric, alarm companies, etc.), information, files or programs, stored on a phone, tablet or computer, loyalty program benefits (such as credit card «cash back» programs, frequent flyer miles, etc.) [1].

In some sources, it is suggested to treat as digital assets three categories of so-called digital property: personal digital property, personal digital property with monetary value, digital business property. Whereas personal digital property is believed to cover: computing hardware (computers, external hard

Чанишева Аліна Рашидівна	
До питання про правову природу кредиторських обов'язків	504
Nekit Kateryna	
The concept of digital assets in a broad and narrow sense	506
Калітенко Оксана Михайлівна	
Проблемні питання гіг-контрактів у сучасних умовах	508
Бабич Ірина Григорівна	
Принцип справедливості і категорія «справедливість» у римському приватному праві	510
Bernaz-Lukavetska Olena	
On the question of defining the parties to an agreement on the grant of a consumer loan in Ukraine and Poland	513
Глиняна Катерина Михайлівна	
Забезпечення прав дітей в умовах воєнного стану	515
Goncharenko Vlada	
Termination of the obligations due to impossibility of its performance: force majeure clause v. hardship clause (clausula rebus sic stantibus)	518
Кривенко Юлія Василівна	
Право на свободу совісті та віросповідання військовослужбовців	520
Матійко Микола Володимирович	
Окремі аспекти соціальних функцій цивільного права	522
Мінченко Дар'я Анатоліївна	
До питання про відшкодування шкоди в умовах перехідного правосуддя	525
Омельчук Олександр Сергійович	
До питання визначення правового статусу агрегаторів послуг	529
Орзів Юрій Геннадійович	
Право на заповіт. Порівняльний аналіз законодавства Швеції та України	531
Токарева Віра Олександрівна	
До питання прийняття юридично значущих рішень із застосування алгоритмів	534
Павлова Вікторія Георгіївна	
Різновиди непоіменованих договорів у сфері надання медичних послуг	537
Фасій Богдан Володимирович	
Верховенство права і судовий розсуд; до проблеми співвідношення	540
Данильченко Олена Валентинівна	
Оновлення цивільного законодавства: питання законодавчого закріплення об'єкту цивільних прав	544